

OSVRTI NA PUBLIKACIJE

Knjige, zbornici, prospekti

»Sige« Damira Lackovića

Listajući zanimljivu knjigu Damira Lackovića pod naslovom »Sige«, naići ćemo na podatak da je naša Domovina pokrivena s 46% kraškoga terena. To znači da na gotovo pola teritorija Hrvatske imamo specifičan reljef nastao djelovanjem oborinskih voda na vapnenačku ili dolomitnu podlogu. Taj reljef karakteriziraju osebujni oblici. To su: kraška polja s ponornicama, ponikve, dolci, ponori, te mnogobrojni otvori špilja i jama, koji nas vode u čudnovato i tajanstveno podzemlje. Tome podzemlju posebno obilježje daju najraznovrsniji oblici sigastih tvorevina.

Kako se nazivaju ti bizarni oblici i kako su nastali, doznat ćemo čitajući ovu knjigu. Format knjige je kvadratičan (25×25 cm), s mekim uvezom. Na 88 stranica tekstovi su bogato popraćeni ilustracijama, pa možemo, ne ulazeći u špilju, uživati u ljepotama siga i podosta naučiti o njima. Osim 79 kvalitetnih fotografija u boji, tu je i 11 shematiziranih crteža koji nam pomažu da lakše shvatimo mehanizam nastajanja pojedinih vrsta i oblika sigastih tvorevina. U dodatku ovoj knjizi nalaze se dvije simpatične pjesme napisane na temu siga: književnika Vjekoslava Majera i poznatog speleologa Marijana Čepelaka. Na kraju je i katalog zbirke siga Mineraloško-petrografskoga odjela Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja s opisom 232 izložaka.

Nije slučajno da je baš Damir Lacković napisao ovu vrijednu knjigu. Iako mlad, on je kao speleolog istraživao naše najveće špilje i spuštao se u najdublje jame, gdje je vidio, proučavao i fotografirao razne vrste siga. Međutim, svoja speleološka istraživanja on nije ograničio samo na Lijepu Našu, nego ih je proširio diljem nekoliko kontinenata. S druge strane, autor je po školskoj spremi diplomirani inženjer geologije, što mu je svakako bila dobra osnova za proučavanje tih fenomena. Imao je sreću i što se zaposlio u Hrvatskome prirodoslovnom muzeju pa je i u okviru svoje profesije mogao obići mnoge

speleološke objekte. Uza sve navedeno, ova je nastala i zahvaljujući velikoj energiji autora. Takva je knjiga, s obzirom na to da živimo u zemlji klasičnoga krasa, dosad nedostajala na našem prostoru. Čestitamo Damiru Lackoviću, uz želju da nastavi i ubuduće s ovakvim stvaralačkim radom.

Hrvoje Malinar

Vlado Božić: Speleologija u Hrvatskoj

Naš najiskusniji član i ove je godine bio vrlo aktivan i vrijedan te je publicirao dvije knjižice u nakladi Hrvatskog planinarskog saveza i HPD-a »Željezničar«. Urednik obiju knjiga je naš planinar Alan Čaplar, a knjige su štampane u Željezničkoj tiskari. »Speleologija u Hrvatskoj« speleološki je priručnik u kojem autor na 134 stranice u boji vrlo slikovito opisuje povijest speleologije u Hrvatskoj još od pradavnih vremena. Knjiga je podijeljena u tri osnovna poglavlja: pretpovijesno doba, povijesno doba do 1949. (osnivanje prve speleološke sekcije u Hrvatskoj u PD »Zagreb«) i doba od 1949. do danas.

Uvod knjige posvećen je definiciji speleologije ili našeg ekvivalentnog pojma špiljarstva, te povijes-

nom presjeku njenog prvog pojavljivanja u svijetu i Hrvatskoj. Poglavlje posvećeno pretpovijesnom dobu najkraće je, ali zato vrlo zanimljivo. U njemu se spominju arheološka otkrića ostataka praljudi nađenih u našim špiljama i jamama, kao npr: u špilji Šandalji kraj Pule (milijun godina stari), u polušpilji Hušnjakovo u Krapini (40 – 120 tisuća godina stari), u špilji Vindiji blizu Varaždina, u špilji Veternici kod Zagreba, u špilji Gromači kod Dubrovnika (6000 godina stari) i mnoga druga. Ti su ljudi povremeno ili stalno boravili u špiljama, koje su morali najprije na neki način istražiti, pa ih možemo smatrati našim prvim »speleolozima«. Poglavlje posvećeno povijesnom dobu podijeljeno je u dva dijela. Prvi dio obuhvaća razdoblje od 1096. do osnutka HPD-a 1874. godine, u kojem su pojedini znanstvenici i svećenici počeli proučavati neke špilje u Hrvatskoj. Drugi dio obuhvaća razdoblje od 1874. do 1949. godine, kada su počela osnivati i prva planinarska društva, od kojih su se neka posvetila istraživanju jama i špilja. Od tog vremena datiraju i prvi nacrti špilja i jama u Hrvatskoj. Tada je u Zagrebu, točnije 1910. godine, u Geološkom povjerenstvu za Hrvatsku i Slavoniju osnovan »Odbor za istraživanje špilja«, prva profesionalna speleološka udruga u Hrvatskoj. Godine 1925. proglašen je Ponor kod Rašpora najdubljom jamom u svijetu. Zadnje poglavlje je najbogatije jer obuhvaća razdoblje od 1949. godine do danas, kada su unutar planinarskih društava i izvan njih nastale mnoge speleološke udruge, a speleološke su se aktivnosti naglo razmahale. Porast broja ljudi zainteresiranih za speleologiju iziskivao je i potrebu za njihovim školovanjem pa se speleološko školovanje počelo sustavno provoditi još od 1956. S razvojem speleološke opreme počela su se organizirati veća i zahtjevnija speleološka istraživanja. Osamdesetih godina organizirane su i prve hrvatske speleološke ekspedicije u inozemstvu i posjeti vrlo dubokim jamama. Zaredale su i domaće, vrlo uspješne ekspedicije, u kojima su istražene vrlo duboke jame, poput Lukine i Slovačke jame. Danas, početkom novog tisućljeća, zahvaljujući kvalitetnom školovanju, ima mnogo sposobnih speleologa, koji potpomognuti sofisticiranom opremom i dalje neumorno rade i istražuju.

Na kraju knjige opisane su speleološke djelatnosti i dostignuća u posljednjih pedesetak godina. U to spadaju: speleološke ekspedicije, istraživanja po narudžbi, biospeleološka istraživanja, geološka i hidrološka istraživanja, arheološka i paleontološka istraživanja, istraživanja umjetnog podzemlja, ekološka istraživanja (proučavanje klime podzemlja, zaštita podzemlja, crteži, natpisi i gravure u špiljama), speleoronilačka istraživanja, spašavanje iz špilja i jama, speleološki skupovi, speleološka publicistika

te, na kraju, speleološka dokumentacija (crteži i umjetničke slike, fotografije i dijapozitivi, snimanje zvukova, snimanje filmskih i video zapisa).

Knjiga je bogato ilustrirana fotografijama i nacrtima, a mnogi su podaci prikazani u tablicama, npr. speleološke udruge od 1885. do 1948., predsjednici i pročelnici Komisije za speleologiju HPS-a, planinarske speleološke udruge od 1949. do 2003., neplaninarske speleološke udruge od 1949. do 2003., nositelji naziva »speleolog« i »speleološki instruktor« HPS-a, pregled dubinskih rekorda (od neolita do danas), najdulje špilje u Hrvatskoj, najdublje jame u Hrvatskoj, popis speleoloških ekspedicija i logora izvan Hrvatske u kojima su sudjelovali i hrvatski speleolozi, te špilje i jame kao spomenici prirode.

Ova je knjiga u svakom slučaju vrlo vrijedna publikacija za hrvatsku speleologiju. Čitateljima koji o speleologiji malo znaju poslužiti će kao dobar izvor informacija za upoznavanje s tom djelatnošću, a iskusnim speleolozima kao koristan priručnik u kojem mogu naći razne zanimljive podatke vezane uz njihovu aktivnost. Vlado Božić još je jedanput posvetio svoj rad mnogima koji su pridonijeli hrvatskoj speleologiji kroz povijest i spriječio da budu zaboravljeni.

Nela Bosner

Vlado Božić: Razvoj speleološkog nacrtā

Druga knjiŹica koju je naš član Vlado BoŹić izdao ove godine daje povijesni pregled izrade speleoloških nacrtā i predstavlja zgodan prilog knjizi »Speleologija u Hrvatskoj«. KnjiŹica na 45 stranica, ilustriranih brojnim nacrtima i crteŹima, sustavno obrađuje naĉine na koji su si ljudi nastojali predoĉiti izgled neke Źpilje ili jame. Za prvi takav prikaz uzimaju se bakrene ploĉe s reljefnim prikazom Źpilje iz podruĉja izvorišta rijeke Tigris, iz 853. godine prije Krista. Prvi nacrt nastao je u 16. stoljeću, a prikazuje tlocrt Źpilje u Italiji. Nakon toga su slijedili nacrti iz 17. stoljeća, njemaĉkih, danskih i drugih znanstvenika, slovenskog plemića, te jedan engleski nacrt koji po prvi puta ima sve elemente modernog topografskog nacrtā (strane svijeta, mjerilo, tlocrt, nacrt). U 18. stoljeću nacrti postaju sofisticiraniji, ucrtava se više detalja, a u to se vrijeme pojavljuje i prvi precizniji nacrt Źpilje izrađen pomoću kompasa, mjerne trake i lanca. U 19. stoljeću pojavio se i prvi geodetski snimljen nacrt i to Postojnske Źpilje u Sloveniji. Koncem 19. i poĉetkom 20. stoljeća nastaju i prvi speleološki nacrti u Hrvatskoj, i to: Velike peći na Medvednici, Źpilje Vranjaĉe iza Mosora, turistiĉki uređene Źpilje Samograd kod Perušića, Źpilje Lokvarke kod Lokava te prvi nacrti jama Jerkov Laz i Velika Rebar. Novijim nacrtima posve-

ćen je krajnji dio knjiŹice, u kojem su opisane novije tehnike izrade nacrtā pomoću raĉunala. Uz opise, tu su objavljeni i nacrti nekih poznatih Źpilja i jama poput: Źpilje u kamenolomu Tounj, Lukine jame, Źpilje Vjetrenice u BiH, sustava Mammoth Cave u SAD-u, Źpilje Lubang Nasib Bogus u Indoneziji, jame Krubere (Voronje) u Gruziji, Postojnske jame u Sloveniji, Źpiljskog sustava Đule-Medvedice, geološkog profila Źpilje Veternice, Slovaĉke jame, Meduze, Markovog ponora, jame Patkov gušt, Crvenog jezera i presjeka kroz masiv sjevernog Velebita, s ucrtanim dubokim jamama. Uz nacрте su priloŹene i fotografije koje prikazuju speleologe pri mjeranju i izradi nacrtā.

Nela Bosner

Źeljko Poljak: Zlatna knjiga hrvatskog planinarstva

Hrvatska se, iako mala zemlja kad je u pitanju planinarstvo, ima itekako ĉime pohvaliti. Interes za planinarenje te više od stoljeća organiziranog planinarstva svrstavaju našu zemlju u svjetsku elitu. Naklada Libera Editio uvidjela je vaŹnost tih ĉinjenica i zajedno s Hrvatskim planinarskim savezom izdala Poljakovu »Zlatnu knjigu hrvatskog planinarstva«, u kojoj je na enciklopedijski naĉin obuhvaćena povijest, organizacija i sve ostalo vezano uz planinarstvo u Hrvatskoj. Poljaku su u tom golemom poslu svojim informacijama, naravno, pomagali i brojni planinari, a u poglavlju o stručnim djelatnostima, gdje je i obrađena planinarska speleologija, svoj doprinos, kako podacima tako i fotografijama, dao je i Vlado BoŹić. Potpoglavlje posvećeno speleologiji poĉinje definicijom speleologije, a naglašeni su i njeni sportski i znanstveni aspekti. Potom slijedi saŹeta povijest hrvatske speleologije, koja poĉinje u 16. stoljeću, preko razdoblja nakon Drugog svjetskog rata, kada se poĉinje intenzivno organizirati, pa sve do 2003. godine. VaŹno je napomenuti da se u tom poratnom razdoblju kao istaknuti profesionalni istraŹivaĉi podzemlja spominju neki ĉlanovi SO »Źeljezniĉar«: Vladimir Redenšek, Mirko Malez, Sreĉko BoŹiĉević, Vlado BoŹić, Mladen Kuhta i Branko JalŹić. Zatim su opisane glavne speleološke djelatnosti poput istraŹivanja, speleološkog ekspedicionizma i biospeleologije, a opisan je i razvoj speleoloških tehnika, koji je itekako utjecao na kvalitetu prodiranja u podzemlje i razvoj speleoronilaštva. SO »Źeljezniĉar« je također istaknut kao SO s najbogatijom speleološkom arhivom i jednim od najstručnijih speleoloških ĉasopisa, »Speleologom«. Na kraju su za ilustraciju iznesena tri speleološka

Turistički prospekt: Hrvatska – pustolovna putovanja

Turistički prospekt obično ne spada u standardnu speleološku literaturu, ali ovaj nam je zanimljiv zbog dva razloga. Prvi je razlog taj što je autorica teksta Dubravka Holjevac-Lepan, nekadašnja glavna urednica časopisa »Speleolog«, a drugi što se u prospektu među avanturističkim aktivnostima za turiste spominje i speleologija. Prospekt je vrlo lijepo napravljen, s puno prekrasnih fotografija. Tekst, koji nudi osnovne informacije za svaku od aktivnosti, napisan je nenametljivo, nije natrpan bezbrojem detalja, a prije svega odiše pjesničkim izražajem. Svaka čast, stvar je napisana sa stilom. Iako je prospekt posvećen stranim turistima, a ja sam domorodac, nisam se, listajući ga, mogla otrgnuti dojamu da živimo u jednoj od najljepših zemalja na svijetu. Ne samo zato što su tekst i slike toliko uvjerljivi, već baš zato što sam sama obišla mnoga takva mjesta, a ona su zaista takva kakva su opisana u ovoj knjižici za turiste. Knjižica se sastoji od više dijelova. Najprije su prikazane razne vrste avanturističkih aktivnosti, gdje se one mogu obavljati i gdje se mogu dobiti detaljne informacije, a obuhvaćeno je: pješčačenje, penjanje, biciklizam, brdski biciklizam, kajak, kajak na moru, kanu, rafting, jedrenje, letenje, jahanje, speleologija, ronjenje i pustolovne utrke. Sljedeće stranice posvećene su raznim prirodnim i društvenim aspektima naše zemlje, poput prirode (uz pobrojane parkove prirode), mora i podmorja, obale i otoka, rijeka i kanjona, jezera i slapova, planina i podzemlja (spominje se i Lukina jama), nacionalnih parkova te, na kraju, domaćina,

»naj«: najopasniji speleološki događaj, otkrivanje najdublje jame i otkrivanje najduže špilje u Hrvatskoj. Potpoglavlje završava tablicama petnaest najduljih špilja i petnaest najdubljih jama u Hrvatskoj, popisom svih planinara do 2003. kojima je KSHPS priznala naziv speleolog te kronološkom tablicom najvažnijih događaja u našoj speleologiji i njezinim najvećim uspjesima.

U posljednjem poglavlju knjige dan je biografski leksikon hrvatskih planinara, među kojima se nalazi 57 speleologa, od kojih je 14 iz SO »Željezničar«.

Budući da na našim prostorima ima iznimno malo knjiga takvog sadržaja, ovom je knjigom Željko Poljak ispravio taj nedostatak, popunivši prazninu u toj temi, ali i ostavivši važan dokument za buduće generacije.

Dodajmo na kraju da je Zlatna knjiga hrvatskog planinarstva svečano predstavljena 17. travnja u Ogulinu, prigodom otvorenja proslave 130. obljetnice hrvatskog planinarstva. Knjigu su, u nazočnosti predsjednika Republike Stjepana Mesića, prigodnim govorima predstavili Darko Berljak, Alan Čaplar, Vlado Božić i autor, Željko Poljak.

Tina Bosner

kroz kulturu, gastronomiju i graditeljstvo u hrvatskim gradovima. U svakom slučaju, iako niste turist, isplati vam se prelistati ovaj turistički prospekt i utrošiti pola sata na uživanje u ljepotama naše zemlje.

Nela Bosner

Skup speleologa Hrvatske »Ozalj 2004« – Zbornik sažetaka

Speleološko društvo Karlovac izdalo je »Zbornik sažetaka Petog skupa speleologa Hrvatske«. Zbornik, čiji je urednik Neven Bočić, donosi sažetke svih 26 predavanja i projekcija održanih 20. 11. 2004. u sklopu Skupa speleologa »Ozalj 2004«. Speleološke udruge predstavile su svoja istraživanja u protekloj godini, a kao podsjetnik ostaje ovaj Zbornik.

Mea Bombardelli

»Mineraloški vodič po Medvednici«

Hrvatski prirodoslovni muzej objavio je drugo, dopunjeno izdanje »Mineraloškog vodiča po Medvednici«. Autori su M. Čepelak, H. Malinar, D. Zagorščak i V. Zebec. Knjižica je formata 13×19,5 cm, ima 58 stranica, a namijenjena je ljubiteljima prirode. Mnogobrojne fotografije u boji i prikazi kristala pridonose lakoći praćenja teksta. Na kraju su nacrti

sedam starih rudnika, a u prilogu planinarsko-turistička karta za mineraloge amatere.

Nakon uvodnika i kratkog teksta o mineralima nalazimo zanimljiv i poučan opis geološke prošlosti Medvednice. Slijedi opis mineraloški zanimljivih lokacija i staza, pri čemu se spominju mnogi potoci, kamenolomi, rudnici i špilje – između ostaloga špilja Veternica, te rudnici Zrinski i Francuski rudnici. Ostatak teksta je mali uvod u mineralogiju – vodič za mineraloge početnike i prikaz osnovnih podataka o mineralima Medvednice.

Mea Bombardelli

Antun Mateš: Zaneseni ribar

(Knjiga prva – Pastrve – Zagreb, 2004, str. 1-192, veliki format, tvrde korice s ovitkom, fotografije u boji).

Na temelju naslova teško je zamisliti da knjiga ima veze sa speleologijom, ali, kad vidi da su suradnici bili i speleolozi, možda netko poželi uzeti knjigu u ruke. Jer, stručni je recenzent dr. Nikola Tvrković, a stručni savjetnik Branko Jalžić, koji je uz Vladu Božića, dao nekoliko fotografija za ilustraciju knjige. Knjiga je posvećena pastrvama, ribama koje, osim u brzicama čistih potoka i rijeka, žive i u njihovim izvorima – potopljenim jamama i špiljskim vodotocima. Uz mnoštvo prekrasnih fotografija riba i pribora za ribolov, u knjizi ima i tridesetak fotografija izvora, ponora i estavela, te špilja uz njih (posebno Gospodske špilje i špilje Kotluše). Uz fotografije pastrva, tu su i fotografije drugih riba koje žive u podzemlju – pijora, kojima se hrane pastrve. Autor spominje i zapise Alberta Fortisa o izvorima Cetine i ribama u izvorima, te Ivana Lovrića o špiljama pokraj izvora.

Nije na odmet doznati nešto više o pastrvama i pijorima koji žive u bistrim vodama potopljenih kanala naših špilja i jama.

Vlado Božić

Projekt zaštite ogulinske špiljske spužvice

Tijekom prošle godine svjetlo dana ugledao je deplijan* »Projekt zaštite ogulinske špiljske spužvice (*Eunapius subterraneus*), jedine podzemne

* Deplijan je dvaput presavijen arak papira. Naziv potječe od francuskih riječi *deux pliant* (= dvaput presavijen)

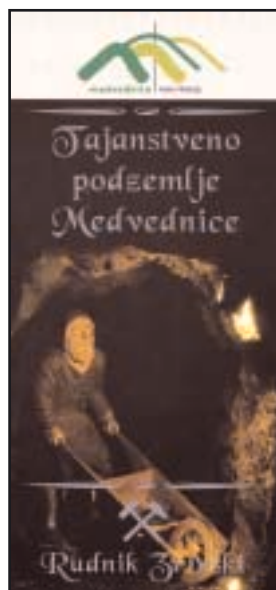
spužve na svijetu«. Nastavak je to popularizacije i aktivnog djelovanja Hrvatskog biospeleološkog društva u zaštiti krškog podzemlja Hrvatske i njegovog živog svijeta. Kratkim, ali izvrsno osmišljenim tekstom Jane Bedek i Helene Bilandžije te upozoravajućim i atraktivnim fotografijama u boji podzemnih prostora i životinja (s naglaskom na špiljskoj spužvici) J. Bedek, H. Bilandžije, I. Čukušić i B. Jalžića, ovaj formatom mali, ali idejama koje o neophodnosti zaštite podzemlja iznosi, veliki deplijan, upozorava najširu javnost, a posebice sve one koji bi se morali uključiti, da je vremena za očuvanje podzemlja sve manje. Ujedno ih upoznaje s jedinstvenim vrijednostima toga prostora i načinima na koje mogu sudjelovati u njegovoj zaštiti.

Da je riječ o nečemu jedinstvenom ukazuje i to da su se u projekt iz naslova deplijana uključili uz Hrvatsko biospeleološko društvo i Biološki i Kemijski odsjek PMF-a, Hrvatski prirodoslovni muzej, Hrvatski katolički zbor »Mi« iz Ogulina, a kao nositelj projekta »Britanska fondacija Whitley Laing« pod pokroviteljstvom Kraljevskog geografskog društva u Londonu.

Eduard Kletečki

Tajanstveno podzemlje Medvednice

Javna ustanova Park prirode Medvednica priredila je prospekt u boji s ovim naslovom za posjetitelje novouređenog rudnika Zrinski, na planini Medvednici (svečano otvorenje upriličeno je 4. pro-

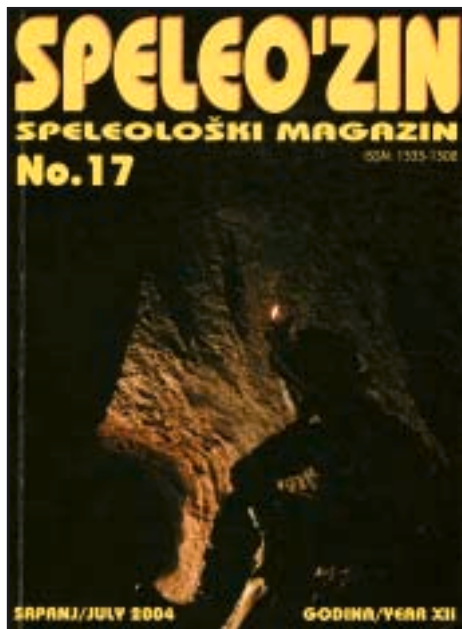
sinca 2004.). U prospektu je opisana povijest rudnika, koja seže od petnaestog stoljeća. U rudniku se kopala ruda galenit (olovni sjajnik), iz koje se dobivalo srebro za izradu novca. Tu su podaci o radnom vremenu i opis puta do rudnika. Osim na hrvatskom, tiskano je i izdanje na engleskom jeziku.

Mea Bombardelli

Domaće speleološke periodičke publikacije

Speleo'zin, broj 17

Novi broj »Speleo'zina« počinje člankom grupe autora: Damira Basare, Igora Jelinića (SO Dubovac) i Darka Bakšića (SO Velebit) o speleološkoj ekspediciji »Crikvena 2003« na sjevernom Velebitu. U članku je opisana jama Meduza i prikazane su razlike u nacrtima izrađenim prije i sada, a objavljeno je i otkriće jame Velebite te dio dotad izrađenog nacrtu. Neven Bočić (SD Karlovac) piše o geološko-geomorfološkoj osnovi pojave dubokih jama sjevernog Velebita. Ponor pod Kremenom i Baričeve špilje kod Slunja, opisani su u članku grupe autora: Željka

Baćurina, Nevena Bočića i Zlatka Balaša (SD Karlovac). Mladen Garašić (DISKF Zagreb) piše o istraživanjima kaverni u tunelu Sveti Rok, Mladen Kuhta (SO Željezničar) o speleološkim istraživanjima Crnopca, a Ivan Glavaš (SU Estavela) o speleološkim istraživanjima na području Parka prirode Učka. O speleološkim istraživanjima Kite Gavranuše na Velebitu, 2003., piše Slaven Boban (SO Velebit) i objavljuje nacrt jame Paž (-400 m), a Neven Šuica (SD Karlovac i SSK Ozren Lukić) pišu o speleološkom logoru na Braču, 2003. Neven Bočić intervjuirao je Srečka Božičevića. Slijede vijesti iz svijeta: Igor Jelinić (SO Dubovac) piše o pokušaju istraživanja jame Jean Bernard u Francuskoj, Mladen Garašić (DISKF Zagreb) o međunarodnoj speleološkoj ekspediciji u Sibir, 2003., Ivan Glavaš (SU Spelunka) o masivu Kanina i istraživanjima provedenim u 2003., a Jasminko Mulaomerović (BiH) o špiljama okolice Gornjeg Vakufa u Bosni. U poglavlju o topografskom snimanju speleoloških objekata Neven Bočić (SD Karlovac) opisuje problematiku preciznog topografskog snimanja, a Dalibor Paar (SO Velebit) piše o negativnom utjecaju električne rasvjete na preciznost očitavanja magnetnog kompasa. Svjetlan Hudec (SO Željezničar) piše o proračunu sila tirolske prečnice, a Damir Lacković (SO Velebit) o speleospašavanju u Hrvatskoj. Osvrte na publikacije napisao je Neven Bočić (SD Karlovac). U rubrici *Vijesti* razni autori pišu o radu svojih klubova u 2003., međunarodnim speleološkim ekspedicijama, održanim seminarima, skupo-

vima i sl. Neven Bočić (SD Karlovac) priredio je popis najduljih špilja i najdubljih jama u Hrvatskoj i svijetu. Na kraju, u rubrici *In memoriam*, opraštamo se od speleologa Zlatka Pepeonika i Alessandra Sbardella.

Martina Borovec

National Geographic Hrvatska

Časopis »National Geographic« svakako je jedan od najpoznatijih časopisa na svijetu. Izlazi još od davne 1888. godine i svaki mjesec donosi nove zanimljive teme iz prirode i društva, uz izvrsne fotografije. Od studenoga 2003. ima i izdanje na hrvatskom jeziku, u kojem se pojavljuju i reportaže iz naše zemlje.

Od početka izlaženja u hrvatskom izdanju su se više puta spominjale špilje: u tekstovima »Bijeli čovjek u rupi« (lipanj 2004.), »Morski čovik« (srpanj 2004.), »Podzemni svijet Maja« (studen 2004.), »Na tragu Bin Ladena« (prosinac 2004.) i u temi broja »Globalno zatopljenje« (rujan 2004.).

Dosad je objavljen samo jedan pravi speleološki tekst – »U trobi Meksika« – i to u broju od srpnja 2004., na str. III. i IV. Priča je to o ekipi speleologa koja pod vodstvom Billa Stonea istražuje špiljski sustav Cheve u želji da pronađe spoj sa špiljom Cueva de la mano.

Mea Bombardelli

Šibenčani pokrenuli »Helop«

Ako se po jutru dan poznaje, časopis »Helop«, koji je pokrenuo Hrvatski planinarski klub »Sveti Mihovil« iz Šibenika, bit će rado čitana publikacija. U prosincu 2004. godine, naime, izašao je prvi broj toga glasila, koje potpisuje urednica Nataša Smolić, i odmah ugodno iznenadio razigranim i vedrim sadržajem i solidnim grafičkim rješenjima za koje se pobrinuo Josip Aras. Formatom i kvalitetom papira vrlo je nalik »Hrvatskom planinaru«; na 44 stranice s velikim brojem fotografija (sve u boji), »Helop« u prvom planu obrađuje planinarstvo, ali ni speleologija nije izostala. Tako iz pera Jose Gracina čitamo o spuštanju u jamu Munižabu na Crnopcu, a osim skice toga speleološkog objekta i brojnih fotografija, objavljen je i prvi nacrt jame Kite Gaćešine na Crnopcu, dosad najznačajnijeg otkrića speleologa »Svetog Mihovila«. U Kiti Gaćešinoj, otkrivenoj u kolovozu 2004. godine, Šibenčani su se do sada spustili do dubine od 360 metara. Na žalost, nacrt

je ujedno i jedina informacija o toj jami, pa u nekom od budućih brojeva svakako očekujemo članak, naravno, i poneku fotku, ako postoji.

No zato u »Helopu« nalazimo i druge speleološke informacije. Tu je mali fotostrip o »mukama« tečajaca druge speleološke škole Kluba, a doznajemo da je lani u veljači održan i tečaj samospašavanja, na kojem su sudjelovali i speleolozi iz Zagreba, Karlovca i Splita. Glede GSS-a, zahvaljujući tečaju održanom na Mosoru prošle godine, Šibensko-kninska županija dobila je pet spašavatelja pripravnika, a upravo je lanjske, 2004. godine osnovana i Stanica HGSS-a u Šibeniku!

Iz članka o povijesti HPK »Sveti Mihovil« doznajemo da ga je u listopadu 1995. godine osnovalo 11 planinara i da je iz te jezgre rastao klub čijih je šestoro članova četiri godine poslije stiglo i na 6985 metara visok vrh Aconcague. Među njima je bila i Maja Škugor, kao prva Šibenčanka na jednom šesttisućnjaku. Na žalost, tom je prigodom, 31. siječnja 1999. godine, u snježnoj mećavi pod samim vrhom smrtno stradao Zlatko Prgin, istaknuti planinar i prvi predsjednik HPK »Sveti Mihovil«, sudionik svih važnijih pohoda Kluba.

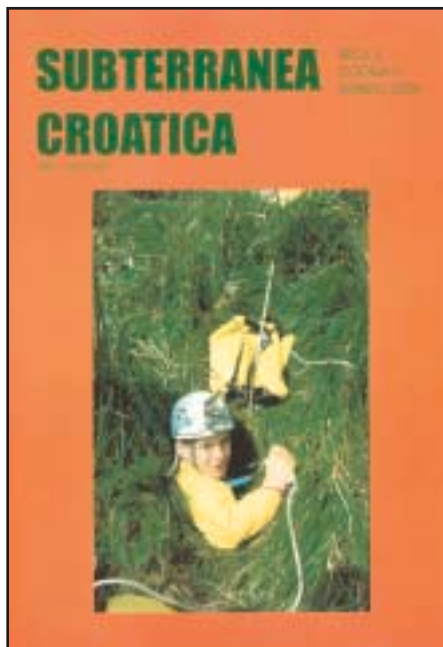
Njemu su u spomen mihovilci 2003. godine na Trtru iznad Šibenika, vlastitim rukama podigli malo, ali lijepo opremljeno drveno sklonište. Nalazi se na visini od 462 m, a do njega se dolazi markiranim putem iz Protega ili Rupića.

Općenit je dojam iz inače vrlo vedrog prvog broja »Helopa« (cijena 20 kuna) da su ugođaj i prijateljstva u »Mihovilu« na visokoj razini. Možda su upravo fotografije s raznih izleta dokaz s kolikom radošću življenja Šibenčani doživljavaju planinarstvo i špiljaranje, jer je praktički nemoguće naći fotku na kojoj netko ne bi imao širok osmijeh »od uha do uha«. U budućnosti bi, barem kad je o časopisu riječ, možda jedino valjalo poželjeti i poneki članak u nešto »ozbiljnijem«, »stručnijem« tonu, kako se sve ne bi svelo na poznatu planinarsku formu »doživljaja s izleta«. Sve u svemu, za početak ipak više nego dobro i neka prvi broj nipošto ne bude i posljednji!

Hrvoje Dečak

Subterranea Croatica, br. 2

Hrvoje Cvitanović, urednik ovog uglednog karlovačkog speleološkog časopisa, i u ovom drugom broju nudi mnoštvo speleoloških zanimljivosti. Tu je članak o jami Velebiti (–376 m +?) i Lubuškoj jami (–521 m) na Velebitu, o prvom bivakiranju iza preonjenog sifona u Panjkovom ponoru na Kordunu, o ponoru Kolinasi u Istri, o jami Michelangelo

(–256 m +?) na Crnopcu, o Velikoj špilji kod Permana u Kastavštini, o ekspediciji »Šugarska duliba 2001« na južnom Velebitu, o japodskoj nekropoli u kanjonu Jadove u Lici te o istraživanju jame Mamet (–206 m) prije 36 godina. Slijede vijesti o Skupu hrvatskih speleologa »Ozalj 2003«, o 7. velebitaškom natjecanju u speleološkoj orijentaciji, u Ogulinu (Đula-Medvedica), o ponovnom nalazu rijetkog špiljskog lažipauka na Hvaru, o posjeti Božićevoj špilji na Kordunu, s mnogo ljudskih kostiju iz doba turskih ratova, o nađenoj špiljskoj gravuri u Učki, o djelatnosti Speleološke udruge »Spelunka« iz Opatije, o skupljanju novca za razminiranje okolice špilje Crno vrelo na Kordunu, o novim istraživanjima u Italiji, o međunarodnom speleološkom skupu »Spelaion 2003« u Italiji, o podzemlju Luksemburga i o novim speleološkim publikacijama. Na kraju je objavljen nekrolog speleologu Zlatku Pepeoniku te popis najdubljih jama i najduljih špilja u Hrvatskoj.

Vlado Božić

Subterranea Croatica, br. 3

Krajem prosinca 2004. Hrvoje Cvitanović izdao je još jedan broj ovog, već renomiranog speleološkog časopisa, također s mnogo novosti i zanimljivosti. Udarni članak posvećen je jamskom sustavu »Velebita«, s najvećom unutarinom okomicom na svijetu, a slijede prikazi ljetnih istraživanja: logora

na Velebitu »Paleži '04«, ronjenja u sklopu Međunarodne speleoronilačke ekspedicije »Rakovica '04« i istraživanju špilja oko izvora Cetine tijekom speleoronilačke ekspedicije »Cetina '04« te logoru na Crnopcu. U nastavku su prikazani rezultati istraživanja špilje Drobovnik u Žumberku, novog kanala Aquatorium u jami Mandelaji, ogulinske špiljske spužve, Mujine špilje; vježba spašavanja u špiljskom sustavu Đula-Medvedica i istraživanje Jame na Puharevom obavljeno prije 44 godine. Od vijesti iz domovine tu je opis istraživanja jame Kite Gaćešine na Velebitu, ronjenja u izvoru Zagorske Mrežnice, istraživanja jame u Birbovoj glavi u Istri, vijest o otkriću novog podzemnog kornjaša na Korčuli i ostacima špiljskog medvjeda na Biokovu te vijest o kastavskoj speleološkoj školi. Vijesti iz inozemstva također su zanimljive: o novom dubinskom rekordu Bugara u Albaniji, o novom dužinskom rekordu u Iranu, o otkriću mumija u nepalskim špiljama i o najdubljoj jami na svijetu – Voronji na Kavkazu, zasad dubokoj 2080 m. Na kraju se nalaze popisi najdužih špilja, najdubljih jama, najvećih okomica i najdubljih urona u Hrvatskoj.

Vlado Božić

Speleosfera – novi hrvatski speleološki časopis

U petak, 21. svibnja 2004. u prostorijama Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta u Zagrebu predstavljen je novi speleološki časopis »Speleosfera«, djelo Studentskog speleološkog kluba »Ozren Lukić« (SSKOL), kojemu je sjedište na RGN-u, u Pierottijevoj 6. Časopis je formata B5, mekih korica, tiskan je na 54 stranice, s mnoštvom crteža (nacrti) i fotografija u boji. Urednici su studenti RGN-a Marina Trpčić i Neven Šuica, a stručni suradnik je prof. dr. Ivan Dragičević.

SSKOL je osnovan 16. prosinca 2002. i od tada su njegovi članovi vrlo aktivni. Od većih akcija treba spomenuti održavanje speleološke škole u proljeće 2003. i organiziranje ljetnog speleološkog logora na Braču. Tema ovoga, prvog broja časopisa je speleološki logor na kojem je sudjelovalo 27 članova, iz SSKOL-a, SD »Karlovac«, SO HPD »Dubovac«, SO HPD »Željezničar«, SU »Spelunka« i PD »Profunda« iz Selca na Braču. Istraženo je 6 jama, najdublja 105 m, i posjećeno više istraženih špilja i jama. Prkaz logora dali su: M. Trpčić, N. Šuica, A. Mihalić, J. Lindić, G. Puđa, N. Kovač i D. Zandomenigo. U nastavku, R. Ozimec daje pregled bio-speleoloških istraživanja tijekom speleološke ekspedicije »Rakovica 2002«; M. Trpčić opisuje Rudnik

na Klementi i jamu Pečinu, koji su istraženi tijekom speleološkog logora »Japage 2002« na Velebitu. Osvrt na Skup hrvatskih speleologa u Ozlju 2003. dali su M. Trpčić i N. Šuica, a N. Buzjak prikazuje projekt KEC o zaštiti krških ekosustava u Hrvatskoj. J. Lindić ukazuje na zanimljivost kosih stalaktita u jami Golubinki 2 na Korčuli, a M. Trpčić na potrebu daljnjeg proučavanja šišmiševa guana, kao zanimljive mineralne sirovine.

Prenesene su neke vijesti s Interneta, i to: o novom nalasku ostataka modernog čovjeka u jednoj špilji u Rumunjskoj, o nalazu ostataka špiljskog medvjeda i špiljskih crteža u SAD-u te o posjeti belgijskih speleologa jami BU55 (–1408 m) u Francuskoj. Svoj posjet Hraničkom krasu u Češkoj opisao je N. Bočić, posebno rijetke sigaste oblike zvane »gejzermi« i pojavu veće koncentracije ugljičnog dioksida u Zbrašovskoj špilji, poznatoj po mnoštvu kristala aragonita. Usto je opisao jamu Propast, duboku 329,5 m, s podzemnim jezerom dubokim 260 m.

O radu SSKOL-a u 2003. pisao je G. Puđa, a o speleološkoj školi M. Trpčić. Na kraju su prikazane naslovnice novih speleoloških knjiga i CD-a (njih 12), s osnovnim podacima, a objavljen je i popis deset najdubljih jama i najdužih špilja istarske županije, koji je sastavio H. Cvitanović.

Treba naglasiti da svi članci imaju sažetke na engleskom, njemačkom i talijanskom jeziku. Atraktivnosti časopisa svakako pridonosi njegov grafički dizajn, koji je izvelo poduzeće Skol Media.

Velebiten, br 41.

Četrdesetprvi broj Velebitena izašao je u studenom 2004., nakon poduže stanke. Urednica je Ivana Sansević. Većina je članaka speleološke tematike. Prvi je članak izvještaj s ljetnog logora 2003. na Kiti Gavranuši, Slavena Bobana, koji daje detaljan opis dolazaka i odlazaka iz logora, popis korištene opreme, popis 25 istraživanih objekata s dubinama i popis objekata istraživanih na kraćoj akciji u svibnju te godine. Najdublji su objekti Jama Paž, duboka 400 m, Dvorske lude –200 m, Prva lička i Princeza sa –185 m. U članku »Ledena Kita« Dalibor Paar detaljnije opisuje neke događaje i objekte s logora, a posebno jamu Paž koja je, naravno, rađena posljednjih dana logora. U sljedećem članku, »U dubinama Velebita«, Dalibor Paar opisuje posjet jami Marelici 2003. godine, kad se stalo u vertikali na 376 m dubine s velikim potencijalom za povećanje dubine. U članku »Velebita – nova duboka jama na sjevernom Velebitu« Darko Bakšić opisuje nastavak istraživanja u ljeto 2004. i objašnjava završnu zlamu oko imena jame (do tada poznate kao Marelica). Detaljno opisuje morfologiju objekta, izradu nacrti i perspektive za daljnje istraživanje. Uz članak je priložen i nacrt jame, ali nažalost onaj iz 2003. s 376 m dubine. Sljedeći je članak »Fizika u rukama stručnjaka«, Željke Janjanin (SOD). To je šaljivi osvrt na neuspješnu vikend akciju u kanjonu

Delničnog potoka i pokušaj ispumpavanja sifona sistemom spojenih posuda. Filip Filipović daje izvještaj sa 7. otvorenog Velebitaškog natjecanja u speleološkoj orijentaciji održanom 29. studenog 2003. u Ogulinu. Treba napomenuti da ekipa koja je osvojila treće mjesto nije iz SOD nego mješana ekipa SOD i SDK. Nadalje, možemo pročitati drugi dio članka Ane Bakšić o posjetu Patagoniji. Članak »Špiljarske gajde« Bojane Horvat i Darka Štefanca šaljiva je pričica o preživljavanju u podzemlju. Dalibor Paar u članku »Zakon o zaštiti špilja – od speleologa?« komentira novi Zakon o zaštiti prirode koji je stupio na snagu u listopadu 2003. i ne skriva nezadovoljstvo njime, koje dijele vjerojatno svi hrvatski speleolozi. Ana Bakšić se u članku »Posljednji pozdrav Bojanu« u ime svih njegovih prijatelja i poznanika oprašta od tragično preminulog bivšeg pročelnika Alpinističkog odsjeka PDS Velebita i GSS stanice Zagreb, Bojana Ungara.

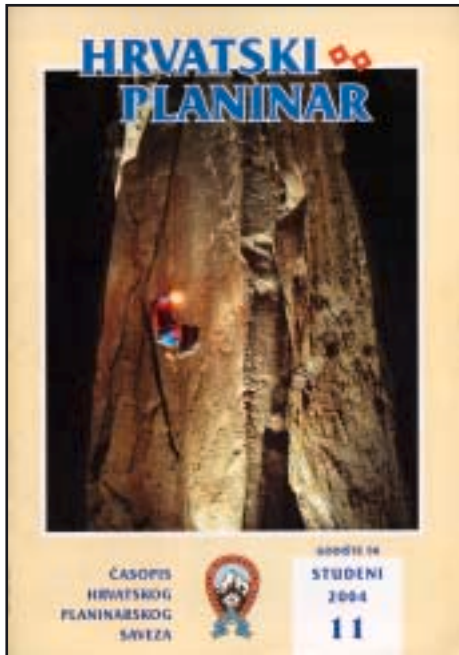
Martina Pavlek

Speleologija u ostalim domaćim periodičkim publikacijama

HRVATSKI PLANINAR, ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA, 10000 ZAGREB, KOZARČEVA 22

- Anonimus: Najbolji društveni rad u svojoj planinarskoj udruzi - Vlado Božić, br. 1, str. 2
- Anonimus: Najveći planinarski uspjeh - Komisija za speleološko spašavanje HGSS, br. 1, str. 2
- Darko Berljak: Hrvatski planinarski savez u 2003. godini - speleologija, br. 1, str. 6
- Željko Remenar: Krševita Ravna gora, br. 1, str. 15-17
- Jasna Kosović: Uređenje pristupa Hajdovoj hiži, br. 1, str. 28-29
- Vlado Božić: Skup speleologa u Ozlju, br. 1, str. 32-33
- Vlado Božić: Novi speleolozi, br. 1, str. 33
- Vlado Božić: Mujina pećina - tragovi života dalmatinskog pračovjeka, br. 1, str. 33
- Vlado Božić: Vilina ili Volina jama kod Krapine, br. 3, str. 89-92
- Alan Čaplar: Dva nova speleološka priručnika Vlade Božića: »Speleologija u Hrvatskoj« i »Razvoj speleološkog nacrt«, br. 4, str. 148-149

- Zvonimir Sliepčević: Darko Bakšić, br. 4, str. 152-153
- Srećko Božičević: In memoriam - Zlatko Pepeonik, br. 4, str. 55-56
- Damir Bajs: Kako je nastala obilaznica »Špiljama Lijepa Naše«, br. 5, str. 185
- Vlado Božić: Nova planinarska obilaznica »Špiljama Lijepa Naše«, br. 5, str. 85-192
- Mladen Garašić: Speleologija na Internetu, br. 5, str. 197
- Hrvoje Malinar: »Sige« Damira Lackovića, br. 6, str. 230
- Vlado Božić: Vranjača - treći put, br. 7-8, str. 284
- Vlado Božić: Speleosfera - novi speleološki časopis, br. 7-8, str. 284-285
- Vlado Božić: Subterranea croatica br. 2, br. 7-8, str. 285
- Vlado Božić: Poplava u Veternici koncem 19. stoljeća, br. 9, str. 313-315
- Jasna Kosović: Izlet u ravnogorski kraj (Kicljeve jame i Ledena jama), br. 10, str. 343-344
- Vlado Božić: Špilje i jame u Statutu grada i otoka Korčule, br. 10, str. 352-353
- Mladen Garašić, Speleo-znanstvena fantastika, br. 10, str. 362-363
- Ana Bakšić i Dalibor Paar: Na Velebitu otkrivena najveća podzemna vertikala na svijetu, br. 11, str. 370-372
- Jasna Kosović: Izlet u skradski kraj (Muževa hiža), br. 11, str. 379
- Željko Poljak: Speleolog 2002-2003 (godište 50-51), br. 11, str. 400
- Hrvoje Malinar: O speleo-znanstvenoj fantastici dr. M. Garašića, br. 11, str. 404-405
- Vlado Božić: Još o članku »Poplava u Veternici«, br. 12, str. 436-437
- Vlado Božić: In memoriam - Zorka Šafar-Gruden (1920-2004), br. 12, str. 438

**LIČKI PLANINAR, GLASILO HPD »VISOČICA«,
53000 GOSPIĆ, BUDAČKA 24
(u 2004. izašla 3 broja)**

- Alen Zorić: Neobičan dan (špilja kod Rastoke), br. 2, str. 25-26
- Alen Zorić: Da j' mlika kol'ka j' Lika bije b'sir kol'k Zir (špilja u Ziru), br. 2, str. 27-28
- Srećko Božičević: Na Bunovcu među minama, br. 3, str. 2-6
- Ana Lemić: Crni velebitski toponimi - Crno vrelo (jama), br.4, str. 15-16

**MERIDIJANI, ČASOPIS ZA ZEMLJOPIS,
POVIJEST, EKOLOGIJU I PUTOVANJA,
10430 SAMOBOR, OBRTRIČKA 17**

- Roman Ozimec: Spašavanje jedine slatkovodne podzemne spužve na svijetu, br. 81, siječanj 2004, str. 6-7
- R. O.: Očuvanje krških ekoloških sustava (KEC), br. 81, siječanj 2004, str. 8
- R. O.: Iskopani špiljski medvjedi na Biokovu, br. 81, siječanj 2004, str. 12
- V. S.: Prethistorijska pećina na prodaju (Grotte de sorcier), br. 82, veljača 2004, str. 10
- Gordan Baković: Cetinom od Dinare do Omiša - rijeka koja napaja Dalmaciju, br. 82, veljača 2004, str. 60-61
- Roman Ozimec: Izvori rijeke Gacke, br. 83, ožujak 2004, str. 76-79
- V. Sesvečan: Pronađeno žensko »blago« (u špilji), br. 84, travanj 2004, str. 12
- Melita Cegur: Špilja Vrlovka u Kamanju kod Ozlja, br. 84, travanj 2004, str. 84-85
- Anonimus: Nova izdanja - Vlado Božić: Speleologija u Hrvatskoj (134 str.) i Razvoj speleološkog nacrtu (44 str), br. 85, svibanj 2004, str. 20
- Nenad Buzjak: Žumberak - park prirode (speleološki objekti), br. 85, svibanj 2004, str. 40
- R. Ozimec: Zaštita prirode na području općine Rakovica, br. 86, lipanj 2004, str. 21
- Anonimus: Nova izdanja - Damir Lacković: Sige, br. 86, lipanj 2004, str. 87
- Neven Božić: Špiljama i planinama Rumunjske, br. 87, rujanj 2004, str. 74-79
- Anonimus: Pronađena pećina Ivana Krstitelja, br. 88, listopad 2004, str. 8
- Branko Jalžić: Jama Golubinka - skrivena ljepota, br. 88, listopad 2004, str. 68-73
- Nenad Buzjak: Satelitski vodiči i putokazi, br. 90, prosinac 2004, str. 80-84

**PRIRODA, MJESEČNIK ZA
POPULARIZACIJU ZNANOSTI I EKOLOGIJU,
HRVATSKO PRIRODOSLOVNO DRUŠTVO,
10000 ZAGREB, ROOSEVELTOV TRG 6**

- Nikolina Zlatković: Dr. sc. Srećko Božičević, br. 3, ožujak 2004, str. 6-10
- Srećko Božičević: Prof. dr. sc. Zlatko Pepeonik, br. 3, ožujak 2004, str. 12-13
- Anonimus: Životopis iz Spomenice prirodoslovno-matematičkog fakulteta, br. 3, ožujak 2004, str. 13

EURO CITY, PUTNA REVIJA HRVATSKIH ŽELJEZNIKA, 10000 ZAGREB, MIHANOVIĆEVA 12

- Vlado Božić: Speleološki objekti u Vinodolskoj dolini - nedostavno istraženo područje, br. 1, proljeće 2004, str. 36-42
- Roman Ozimec: Biokovski ledari, br. 2, ljeto 2004, str. 19
- Roman Ozimec: Golem i dugotrajan posao za speleologe, br. 2, ljeto 2004, str. 62-67
- Roman Ozimec: Špiljski medvjedi na Biokovu, br. 2, ljeto 2004, str. 68
- Vlasta Krklec: Preci današnjih ljudi, br. 3, jesen 2004, str. 40-43
- Vlado Božić: Čovjekov prvi dom, br. 3, jesen 2004, str. 44-47
- Roman Ozimec: Blago zaboravljeno u srcu najviše zagorske gore, br. 3, jesen 2004, str. 48-50
- Vlado Božić: Špilja Šušnjar na Zrinskoj gori - neistraženi speleološki objekt, br. 4, zima 2004, str. 76-79

HAK, REVIJA HRVATSKOG AUTOKLUBA, 10010 ZAGREB, AVENIJA DUBROVNIK 44

- Miljenko Pajalić: Dr. Mladen Garašić - prošao 4.500 špilja, br. 106, ožujak 2004, str. 26-29

EXTREME, SPORT MAGAZIN, LANTINA D.O.O., 51000 RIJEKA, MILUTINA BARAČA 19

- Ivica Čukušić: Sve nam je pod nogama, br. 1, rujan 2004, str. 104-107
- Ivica Čukušić: Jama Velebita - najdublja podzemna vertikala na svijetu, br. 2, rujan 2004, str. 88-91
- Alen Kapidžić: Speleološka ekspedicija »Velebit '94«, br. 2, rujan 2004, str. 92-95
- Branko Ljuština: Speleološka ekspedicija - Vjetrena brda na Durmitoru, br. 2, rujan 2004, str. 96-97
- Alen Kapidžić: Speleoronilačka ekspedicija »Cetina 2004«, br. 3, listopad 2004, str. 87-90
- Ivica Čukušić: Speleoronilačka istraživanja u ogulinskom kraju, br. 3, listopad 2004, str. 91-92
- Neven Bočić: Pod giljotinom Crnog vrela, br. 4, studeni 2004, str. 76-79
- Danijel Lacko: Mamet, br. 4, studeni 2004, str. 106-109
- Anonimus: Speleo'zin 17 - časopis za organizirano podzemlje, br. 4, studeni 2004, str. 122
- Željko Bačurin: Skup speleologa Hrvatske - Ozalj 2004, br. 5, prosinac 2004, str. 92-93
- Alen Kapidžić: Najnovija istraživanja jame Gnojnice, br. 5, prosinac 2004, str. 94-96
- Anonimus: Speleotabisi, br. 5, prosinac 2004, str. 97

PAKLENIČKI ZBORNİK, VOL. 2, POVODOM 55. GODIŠNJICE NACIONALNOG PARKA »PAKLENICA«, STARIGRAD-PAKLENICA, 19. LISTOPADA 2004.

- Mladen Kuhta: Povijest speleoloških istraživanja na području NP »Paklenica«, str. 23-28
- Mladen Kuhta, Davorin Singer: Inventarizacija i GIS obrada speleoloških objekata Nacionalnog parka »Paklenica«, str. 29-34

- Snježana Vujčić-Karlo i Tonći Rađa: Biospeleološka istraživanja na području Nacionalnog parka Paklenica, str. 65-74
- Roman Ozimec: Pregled faune lažištipavaca (*Pseudoscorpiones*) NP »Paklenica« i šireg područja južnog i jugoistočnog Velebita, str. 75-80
- Dragica Jović: Model posjećivanja u Nacionalnom parku »Paklenica«, str. 123-128

NATURA CROATICA, HRVATSKI PRIRO- DOSLOVNI MUZEJ, 10000 ZAGREB, DEMETROVA 1 (u 2004. izašla 3 broja)

- Oana Teodora Moldovan, Branko Jalžić, Egil Erichsen: Adaptation of the mouthparts in some subterranean Cholevinae (Coleoptera, Leioldidae), Vol. 13, No 1, str. 1-18, March 31, 2004
- Rajko Slapnik i Roman Ozimec: Distribution of the genus *Zospium* Bourguignat 1856 (Gastropoda, Pulmonata, Ellobiidae) in Croatia, Vol. 13, No. 2, str. 115-135, June 30, 2004
- Peter Hlovač i Jan Lakota: A new species of cavernicolous genus *Machaerites* Miller, 1855 (Coleoptera, Stophylinidae, Pselaphinae) from Croatia, Vol. 13, No. 2, str. 137-141, June 30, 2004
- Tone Novak: An overview of harvestmen (Arachnida: Opiliones) in Croatia, Vol. 13, No. 3, str. 231-296, September 30, 2004

SENJSKI ZBORNİK, SENJSKO MUZEJSKO DRUŠTVO I GRADSKI MUZEJ SENJ, 53279 SENJ, P.P. 86

- Vlado Božić, 2004: Ljudevit Rossi i Božićeva špilja, br. 30, za 2003, str. 679-692

ZBORNİK GRADA KORČULE, BR. 9, KORČULA, 2004.

- Roman Ozimec: Špilja Samograd kod Račišća i njen živi svijet, str. 299-314.

Speleologija u inozemnim periodičkim publikacijama

ALCADI 2004 - ABSTRACTS, 7TH INTERNATIONAL SYMPOSIUM, PRAHA (CZECH REPUBLIC) 2004

- Vlado Božić: Caves with water - condition for hermit life on the island Brač (Croatia), p. 11

ACTA CARSOLOGICA, SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI, LJUBLJANA

- Neven Bočić i Željko Bačurin: Geomorphological conditions of the genesis of the ponor Jovac cave (Croatia), *Acta carsologica*, 2004, Vol. 33, No. 2, str. 107-113, Ljubljana
- Boris Vrhek i Nenad Buzjak: Contribution to knowledge of the content of heavy metals (Pb, Cu, Zn and Cd) in speleological objects in Risnjak national park (Croatia), Vol.33, No2, str.181-188

ARAGONIT, SPRÁVA SLOVENSKÝCH JASKÝŇ, LIPTOVSKY MIKULAŠ (SLOVAČKA)

- Andrej Mock: S.G. Matočec (ed.): An overview of the cave interstitial biota of Croatia (*Natura Croatica* 11, Supplementum 1), broj 9, 2004, str. 87.
- Zuzana Višňovská: Ivo Lučić - Boris Sket: Vjetrenica - pogled u dušu zemlje. *Životinjski svijet Vjetrenice*, broj 9, 2004, str. 88.

JASKINIE, KRAKOW (POLJSKA)

- Aktualności jaskiniowe: Chorwacja - Biokovo, broj 2 (35), 2004, str. 5
- Aktualności jaskiniowe: Chorwacja - Velebit, broj 2 (35), 2004, str. 5
- Dariusz Lerner: 300m od samochodu czyli pierwsze polskie w Czerwonym Jeziorze, broj 2 (35), 2004, str. 20-21.
- Aktualności jaskiniowe: Chorwacja, broj 3 (36), 2004, str. 4
- Włodzimierz Szymanowski: Wywierzyska Bośni i Czarnogóry, broj 3 (36), 2004, str. 21-22.

SPELEOFORUM 2004, ČESKA SPELEOLOG- ICKÁ SPOLEČNOST, PRAG (ČEŠKA)

- Jan Himmel: Na skok na Rabu, str. 50-52.
- Branislav Šmída, Marek Audy: Velebit 2004 - nová priepast' Siréna (-281 m), str. 52-54.

DIE HÖHLE, ZEITSCHRIFT FÜR KARST- UND HÖHLENKUNDE, BEČ (AUSTRIJA)

- Gernot Rabeder, Michael Hofreiter: Der neue Stamm-
baum der alpinen Höhlenbären, Heft 1-4/2004, str. 58-
77. (spominje se i špilja Vindija)

BOLLETTINO, GRUPPO SPELEOLOGICO IMPERIESE C.A.I., IMPERIA (ITALIJA)

- Gilberto Calandri: L'anidride carbonica nella Kef Aziza (Marocco): misure preliminari, br. 52, str. 8-11.

- Gilberto Calandri, Renzo Pastor: Marocco 2000: il ritorno del G.S.I. sull' Atlante, br. 52, str. 12-14.
- U oba članka spominju se istraživanja naših speleologa iz 1983. godine.

SPELEOLOGIA, SOCIETÀ SPELEOLOGICA ITALIANA, BOLOGNA (ITALIJA)

- Felice Larocca, Chiara Levato, Sara Marino: Enzo dei Medici - Un pioniere della ricerca speleologica in Dalmazia e in Calabria, br.49, 2003, str.36-45
- Luca Tanfoglio (collaborazione e foto di Igor Jelinić e Hrvoje Cvitanović): Nel cuore della Croazia, br. 49, 2003, str. 50-61
- Alberto Buzio, Guido Cantaluppi, Mario De Blasi, Manuel Guffanti, Giuseppe Repetto: Kef Aziza - la lunga storia di una grotta pre-sahariana, br. 49, 2003, str. 74-78
- Osvrt na članak F. Forti: »La stazione per la misura della consumazione carsica«, objavljen u *Progressione* 49, (u kojem se govori o povijesti istraživanja jame Baredine, i rezultatima jednog nedavnog istraživanja), br. 50, 2004, str. 91.

Speleologija na internetu

Kao i u brojnim drugim djelatnostima, internet se sve intenzivnije koristi za objavu i razmjenu informacija, kako unutar Hrvatske, tako i u svijetu. Dobra polazišna točka za domaće speleologe svakako je hrvatski speleo-server: jagor.srce.hr/speleo/hrv. Na toj su adresi i linkovi na većinu speleo-udruga koje imaju internet-stranice. Stranice našeg odsjeka nedavno su obnovljene, a mogu se trenutno vidjeti na adresi: cromath.math.hr/~nela/speleo/soz.html.

Prilično intenzivna izmjena aktualnosti odvija se preko news grupe hr.sci.speleologija. Putem interneta dostupni su i programi za obradu nacрта, te razni detalji zanimljivi speleolozima, npr. 3D-nacrti, galerije slika, liste najduljih i najdubljih objekata i slično. Budući da se adrese i podaci vrlo brzo mijenjaju, za konkretniji sadržaj treba se raspitati ili samostalno potražiti.

Milivoj Uroić